

Богдан АНДРУСИШИН

доктор історичних наук, професор,
декан факультету політології та права
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Ключові слова: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, факультет політології і права, наукова школа, науково-дослідна діяльність, навчально-виховний процес.

У статті викладено багатогранну діяльність факультету політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Показані наукові школи, висвітлено науково-дослідну роботу викладачів кафедр факультету, співпрацю факультету з провідними фахівцями у сфері права, публічного управління та адміністрування. Висвітлено діяльність науково-методологічних та наукових щорічних заходів, подано огляд наукових видань та науково-дослідної роботи студентів. Особливу увагу приділено висвітленню роботи зі студентами, практичній складовій навчально-виховного процесу.

УДК 001.9:32:34:378.4(477-25)НПУ
DOI 10.31392/NPU-VOU.2020.1(76).03

ПРАВНИЧО-ПОЛІТОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ОСВІТИ І НАУКИ ДРАГОМАНІВЦІВ

© Андрусишин Б., 2020

Кадемічні традиції підготовки фахівців політико-правничого профілю ведуть свій відлік від часу створення університету Св. Володимира (1834), головним завданням якого визначалося цілеспрямоване подолання польських впливів, проведення на Правобережжі політики тотальної русифікації краю на хвилі придушення польського повстання початку 1830-х рр. На перших порах вона здійснювалася у межах Педагогічного інституту, який існував у структурі філософського факультету університету Св. Володимира. Метою Педагогічного інституту визначалася підготовка вчителів для гімназій і повітових училищ для Києва та Київської губернії.

Серед предметів, які вивчали вихованці Педагогічного інституту і були необхідні для майбутньої вчительської професії, – це логіка і психологія, дослідна психологія, моральне богослов'я, теорія красномовства, історія філософських систем, викладалися ще й методики окремих предметів, у тому числі методика законодавства [1, с. 156].

Як самостійний факультет у складі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова цей підрозділ виокремився у 1992 р. У наші дні він функціонує як факультет політології та права.

На факультеті працювали такі визначні науковці, доктори юридичних наук, професори: В. І. Акуленко, Ю. В. Александров, Б. І. Андрусишин, В. Д. Бабкін, В. І. Галаган, Л. П. Воронова, В. Н. Денисов, О. В. Дзера, В. І. Женунтій, Р. А. Каложний, В. В. Копейчиков, О. М. Костенко, В. В. Костицький, Ю. І. Крегул, І. М. Кучеренко, С. Л. Лисенков, В. В. Луць, О. В. Майданик, О. О. Майданик, В. П. Мікулін, В. Л. Мунтян, Р. С. Огірко, Н. М. Оніщенко, І. В. Опришко, В. І. Осадчий, В. П. Пастухов, О. А. Підпригора, О. О. Підпригора, В. Ф. Погорілко, І. О. Салтовський, В. Ю. Стеценко, С. Г. Стеценко, А. П. Тимченко, Ю. Г. Тітов, В. Л. Федоренко, Н. М. Хуторян, О. О. Шевченко, С. І. Шимон; доктори політичних наук, професори: В. М. Бебик, І. П. Бідзюра, К. О. Вашенко, М. А. Дмитренко, А. І. Кудряченко, С. О. Телешун, М. І. Хілько, М. О. Шульга та ін.

Натепер факультет є потужною науково-освітньою структурою, роботу якої забезпечують 4 кафедри (теорії та історії держави і права, правознавства та галузевих юридичних дисциплін, політичних наук, публічного управління та міжнародних відносин). Крім того, в освітньому процесі беруть участь підрозділи: центр правової освіти і науки, криміналістична лабораторія, центр політичного аналізу і прогнозування, кабінет інноваційних технологій соціально-гуманітарної освіти, навчально-методична лабораторія «Зала судових засідань». У січні 2020 року з метою інтеграції науки і освіти, координації та здійснення міжгалузевих досліджень щодо захисту прав і безпеки людини в умовах розбудови інформаційного суспільства та євроінтеграції України в НПУ імені М. П. Драгоманова спільно з Науково-дослідним інститутом інформатики і права Національної академії правових наук України створено Навчально-науковий центр прав і безпеки людини в інформаційному суспільстві, що дасть можливість розробити і впровадити в навчальний процес нові спеціалізації для підготовки магістрів права з теоретико-правових основ інформаційного суспільства та суспільства знань, захисту прав і безпеки людини в інформаційному суспільстві.

Факультет очолює доктор історичних наук, професор, академік Української ака-

демії історичних наук, АНВШ України, Української академії політичних наук, заслужений діяч науки і техніки України Б. І. Андрусишин.

Навчальний процес на факультеті забезпечує 58 науково-педагогічних працівників, серед яких 15 професорів, докторів наук, 33 доценти, кандидати наук. До освітнього процесу залучаються співробітники НАН України, НАПрН України, відомі юристи, політичні та державні діячі-практики.

Студенти мають можливість слухати лекції провідних науковців Європи і світу, які читають їх в університеті за запрошенням, скажімо, визначного японського вченого-політолога Рея Сіраторі (Президент Інституту політичних досліджень у Японії), Рудольфа Шустера (другий Президент Словаччини), президентів України та інших країн – Л. М. Кравчука, Л. Д. Кучму, В. А. Ющенка, П. О. Порошенка, С. Шусткевича та ін.

На факультеті працюють програми академічної мобільності, у рамках яких студенти стажуються або навчаються у закордонних навчальних та наукових центрах, маючи одночасно можливість удосконалити та застосувати свої знання з англійської мови.

Підготовка фахівців здійснюється за **освітніми ступенями бакалавр, магістр, аспірант, докторант за спеціальностями: 081 Право** (забезпечення прав і свобод дитини; правове забезпечення основних прав громадян; адвокатура та адвокатська діяльність; інноваційні методики викладання права; актуальні проблеми захисту прав і безпеки людини в інформаційному суспільстві; правосуддя у справах неповнолітніх); **052 Політологія** (випускова кафедра політичних наук здійснює підготовку фахівців на всіх освітніх кваліфікаційних рівнях: політична експертиза та консультування; політичний менеджмент та маркетинг; теорія політики; управління соціально-політичними процесами; забезпечує виконання двох освітньо-наукових програм – готує докторів філософії в галузі політичних наук); **281 Публічне управління та адміністрування**. Факультет забезпечує високу якість навчання.

При підготовці фахівців спеціальності «Право» на факультеті, одними з перших в Україні, запроваджено вивчення курсів: «Канонічне право», «Звичаєве право», «Юридична психологія», «Юридична педагогіка», «Право інтелектуальної власності».

На кафедрі політичних наук розроблені та викладаються авторські курси та спецкурси: «Методологія та методи політичних досліджень», «Політична модернізація та транзитивні процеси», «Політичне прогнозування», «Теорія та історія парламентаризму».

За високі досягнення в галузі освіти, науки, міжнародних зв'язків та конструктивної співпраці зі студентами факультету політології та права неодноразово завойовував перші і призові місця серед факультетів університету, а у 2017 р. виборов Гран-прі як кращий факультет НПУ імені М. П. Драгоманова.

Викладачі факультету ведуть плідну наукову роботу, орієнтовану на оптимізацію професійної спрямованості викладання фахових дисциплін. На факультеті функціонують відомі **науково-педагогічні школи**, які очолюють доктор історичних наук, професор **Богдан Андрусишин**, доктори політичних наук, професори **Ольга Бабкіна**, **Іван Варзар**, доктор юридичних наук, професор **Валентина Стеценко**, ряд інших науковців і педагогів факультету.

Зокрема, науково-педагогічні працівники кафедр факультету досліджують актуальні питання становлення та розвитку правової освіти України, методики викладання правознавства в закладах освіти, особливості підготовки педагогів-юристів для викладання правознавства в закладах освіти. Активно поширюються сучасні педагогічні та інформаційні технології, методи та форми активного навчання при вивченні правознавства.

Науково-дослідницька робота викладачів кафедри політичних наук пов'язана з дослідженням проблеми політичної модернізації та трансформації в контексті світового досвіду та українських реалій, демократизації політичного життя постсоціалістичних країн, їхніх політичних інститутів, формування демократичної моделі політичної культури українського суспіль-

ства, демократичних цінностей сучасної української молоді.

Наукова школа професора Б. І. Андрусишина спрямована на всебічне висвітлення концептуальних засад канонічного і освітнього права, методики викладання правознавства. Низка праць науковця присвячена державно-правовому статусу освітніх закладів України, проблемам державно-правового регулювання освітніх процесів в Україні в контексті євроінтеграції, забезпеченню права людини на освіту в умовах розвитку європейського освітнього простору, правам дитини, проблемам спадкоємності української державності, конституційним витокам незалежності України. До найбільш відомих та визнаних українськими науковцями особистих, колективних та ініційованих праць Богдана Андрусишина останніх років належать дослідження: «Державно-політичні структури Київської Русі» (2011), «Методика викладання правознавства у вищому навчальному закладі» (2011), «Державно-церковні відносини: історія, сучасний стан та перспективи розвитку» (2011), «Актуальні проблеми юридичної освіти та науки в Україні» (2016), «Соціально-правовий захист дітей в Україні» (2017), «Правничо-політологічні виміри в освіті» (2017), «Правова освіта та наука в українському державотворенні (кінець XIX – XX ст.)» (2018) та ін.

Наукова школа під керівництвом професора О. В. Бабкіної формувалася в умовах становлення політичної науки України та політології як навчальної дисципліни закладів вищої освіти, модернізації функцій соціального знання і структурування політичної науки загалом. У своїх дослідженнях ця наукова школа аналізує новітні тенденції розвитку світової політичної науки, актуальні тренди політичної освіти сучасної студентської молоді, складні проблеми соціально-політичного розвитку сучасного світу, сутність і прояви людського виміру політики, проблеми політичної влади, формування політичної свідомості та культури, методології політологічних досліджень, актуальні проблеми демократії та демократизації. Особлива увага приділяється дослідженням складних і суперечливих процесів трансформації суспільства, реформу-

вання політичної освіти. Професор Бабкіна О. В. підготувала понад тридцять докторів і кандидатів політичних наук. Вона є співавтором однієї з перших навчальних програм нормативного курсу «Політологія» для студентів ЗВО України (1995), редактором часопису Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова «Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін» (упродовж 2008–2010 рр. світ побачили 25 випусків), автором підручників, довідково-енциклопедичних видань з політичних наук.

У наукових працях кандидата юридичних наук, доцента, професора кафедри теорії та історії держави і права (нині завідувача цієї кафедри) **Р. С. Огірка** вперше в юридичній науці України висунута й обґрунтована концепція конфедерації як теоретичної основи юридичної природи міждержавних об'єднань у Європі та світі (ООН); на основі Конституції 1996 р. обґрунтовано наявність окремого конституційного права людини на свободу світогляду і можливість його належної реалізації лише в рамках окремого інституту світоглядного права; на основі дослідження Конституції України 1710 р. показано, що український конституціоналізм цього періоду, крім загальноприйнятих сьогодні у Європі принципів свободи і рівності, містить принцип служіння; на основі цих та інших теоретичних підходів професор Р. С. Огірко вперше розробив і протягом низки років читав авторський спецкурс «Філософія історії держави і права зарубіжних країн».

Наукова школа доктора політичних наук, професора І. М. Варзара іменується «політичною етнологією». Вона базується на однойменній галузевій науці, яка конституювалася у період з 1975 до 1995 р. Політична етнологія як галузева наука, навчальна дисципліна та наукова школа спрямована на вирішення етнонаціональних конфліктів, формування етнонаціональної культури молоді та ін.

У наукових працях кандидата юридичних наук, професора кафедри теорії та історії держави і права **О. В. Токарчук** уперше здійснено узагальнення історико-правового доробку представників українського за-

рубіжжя у 20–30-ті рр. ХХ ст. Проаналізовано наукові підходи емігрантів-правників до політичних і юридичних аспектів відновлення та моделей розвитку української державності, її місця в системі міжнародних відносин; розкриваються теоретичні підходи вчених в еміграції до розуміння інституту судової влади як механізму захисту й реалізації прав громадян; з'ясовується вплив звичаєвого права на еволюцію українського судочинства, розвиток національної правової культури в умовах зміни політико-правового устрою держави.

У періоди 2009–2011 рр. (голова – доктор історичних наук, професор Б. І. Андрусишин) та 2014–2016 рр. (голова – доктор юридичних наук, професор В. Д. Бабкін) у НПУ імені М. П. Драгоманова працювала **спеціалізована вчена рада К 26.053.18** з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Загалом за час функціонування ради на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук захищено понад 55 кандидатських дисертацій. Наукові ступені здобули як викладачі НПУ імені М. П. Драгоманова, так й інших закладів вищої освіти, наукових інститутів (Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Київського університету права НАН України, Одеської юридичної академії, Харківського університету внутрішніх справ, Вінницького національного аграрного університету, Національного технічного університету України «КПІ» та ін.), державні службовці, судді, практичні працівники [2, с. 31]. На факультеті здійснюється підготовка докторів філософії у галузі 08 «Право» зі спеціальності 082 «Право».

З 2003 р. в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова працює спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. У 2008 р. її роботу розширено – відкрито **спеціалізовану вчену раду Д 26.053.12** з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня

доктора політичних наук за спеціальностями: 23.00.01 – теорія та історія політичної науки, 23.00.02 – політичні інститути та процеси, 23.00.03 – політична культура та ідеологія. З 2008 року раду очолює доктор політичних наук, професор О. В. Бабкіна. Наукові ступені здобули як викладачі НПУ імені М. П. Драгоманова, так і регіональних вищих навчальних закладів України (Вінниця, Харкова, Луцька, Миколаєва, Кропивницького, Запоріжжя, Сум, Херсона, Чернівців та ін.), співробітники науково-дослідних інститутів. У 2017 році Спеціалізована вчена рада пройшла перереєстрацію (голова – доктор політичних наук, професор О. В. Бабкіна). Відкрито підготовку докторів філософії у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 052 «Політологія».

Для забезпечення високого професійного рівня і з метою урізноманітнення навчально-виховного процесу сьогодні кафедри факультету залучають до співпраці науковців НАН України, практичних працівників міністерств і відомств, викладачів з інших закладів вищої освіти України. Так, зокрема, до викладання правознавчих та політологічних дисциплін залучаються вчені Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Інституту законодавства Верховної Ради України, Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України, Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України, Національної академії державного управління при Президенті України, Інституту стратегічних досліджень при Президенті України та ін.

Факультет співпрацює з багатьма знаними вченими-правниками та політологами – фахівцями у сфері публічного управління та адміністрування: доктором юридичних наук, професором, академіком НАН України, академіком НАПрН України Ю. С. Шемшученком; доктором юридичних наук, професором, академіком НАН України, академіком НАПрН України О. Л. Копиленком; докторами юридичних наук, професорами, академіками НАПрН України В. В. Костицьким, Н. М. Оніщенко; членами-кореспондентами НАПрН

України В. Г. Пилипчуком, С. Г. Стеценком, Р. О. Стефанчуком та ін.; докторами юридичних наук, професорами В. І. Акулєнком, В. Н. Денисовим, С. В. Бобровник, Н. М. Пархоменко, С. І. Шимон та ін.; членом-кореспондентом НАН України, доктором політичних наук, професором О. О. Рафальським; доктором політичних наук, професором, членом-кореспондентом НАПрН України К. О. Ващенком; докторами політичних наук, професорами В. П. Горбатенком, В. М. Бебиком, С. Ю. Римаренком, Г. І. Зеленько, Ю. Ж. Шайгородським та ін. [3, с. 31, 43, 58].

Основними формами співпраці є: проведення наукових конференцій, семінарів, круглих столів; створення й організація роботи спільних наукових періодичних видань; підготовка та організаційне забезпечення навчальних та виробничих практик студентів, стажування викладачів; розробка спільних освітніх програм підготовки фахівців, інша співпраця у процесі атестації наукових та науково-педагогічних кадрів; участь у навчальному процесі через читання курсів лекцій, керівництво бакалаврськими та магістерськими роботами, участь у роботі ЕК; бібліотечний обмін виданнями кожної зі сторін; сприяння налагодженню контактів сторін із зарубіжними науковими та освітніми закладами.

Спільно з Інститутом держави і права імені В. М. Корецького НАН України з 2004 р. започатковано цикл щорічних міжнародних наукових конференцій «Юридичні читання». Це унікальні науково-методологічні, організаційні і виховні заходи у європейському суспільно-правовому просторі, в яких беруть участь провідні юристи – вчені і практики, політики і політологи, кращі представники професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти України та близького і далекого зарубіжжя, а також кращі студенти факультету політології та права.

17–18 квітня 2019 р. відбулась Міжнародна наукова конференція «Чотирнадцяті юридичні читання. Проблеми імплементації національного законодавства до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом», присвячена 185-річчю НПУ імені М. П. Драгоманова та 70-річчю

Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, що стала знаковою подією вітчизняної юридичної науки і викликала суспільний резонанс. Уже традиційно співorganizаторами заходу стали також Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України; громадська організація «Феміда» та Центр правової освіти і науки.

У рамках угоди про співпрацю між факультетом політології та права НПУ імені М. П. Драгоманова та Інститутом законодавства Верховної Ради України магістри спеціальності 081 «Право» слухають курс «Законотворча діяльність» в Українській школі законотворчості Інституту законодавства Верховної Ради України, за результатами якого отримують сертифікати встановленого зразка.

Факультет політології та права постійно зміцнює **наукові міжнародні зв'язки** з ученими та викладачами закладів освіти Білорусі, Грузії, Італії, Німеччини, Литви, Палестини, Польщі, Чехії, Румунії, Туреччини, Словацької Республіки, Фінляндії та ін. За останній рік факультет політології та права зміцнив наукові міжнародні зв'язки з ученими та викладачами закладів освіти Польщі (Інститут політології Опольського університету, Краківський університет), Німеччини (Університет прикладних наук, технологій, бізнесу та дизайну м. Вісмар), Словацької Республіки (Університет Донабіус), Фінляндії (Західно-Фінляндський коледж м. Гуйтіннен) та ін. Декан факультету проф. Б. І. Андрусишин у жовтні 2018 року разом із делегацією НПУ імені М. П. Драгоманова на чолі з ректором В. П. Андрущенко відвідав Університет Палацького в місті Оломоуц (Чехія).

За редакцією професора кафедри, доктора політичних наук В. П. Горбатенка видається спільне українсько-польське наукове видання «Studio politologia Ucraino-Polona».

На базі факультету започатковано **політико-правовий лекторій «Україна на зламі століть в умовах війни та миру»** – проведення інтерактивних зустрічей для студентів та співробітників Університету з провідними науковцями, відомими адвокатами, політологами, народними депутатами

для обговорення актуальних політико-правових проблем сьогодення.

На факультеті виходять **наукові видання**: Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22. «Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін» та Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18. «Право».

Науково-дослідна робота факультету відображена у **колективних та індивідуальних працях** викладачів. Зокрема, вийшли друком колективні монографії «Актуальні проблеми юридичної освіти та науки України» за редакцією академіка НАН України Ю. С. Шемшученка, «Освітня політика: філософія, теорія, практика» за редакцією члена-кореспондента НАН України, дійсного члена НАПН України В. П. Андрущенко; «Соціально-правовий захист дітей в Україні» та «Правова освіта та наука в українському державотворенні (кінець XIX – XX ст.)» за редакцією професора Б. І. Андрусишина; індивідуальні монографії професорів Шимон С. І., Губаня Р. В., Дубчак Л. С., доцентів Кархут О. Я., Сабадош Т. І., Токарчук О. В., Шитого С. І. та ін.

Опубліковано підручник «Основи правознавства», рекомендований МОН України для 9 кл. загальноосвітніх навчальних закладів (авт.: Андрусишин Б. І., Губаня Р. В., Берендєєв С. О.).

Викладачі факультету є авторами статей у шеститомній «Юридичній енциклопедії» НАН України (професори Андрусишин Б. І., Горбатенко В. П., Пархоменко Н. М., Пилипчук В. Г., Шимон С. І., Бучма О. В.) та «Великій українській юридичній енциклопедії» НАПРН України (професор Андрусишин Б. І., професор Пилипчук В. Г.), «Енциклопедії історії України» (професор Андрусишин Б. І.), «Енциклопедії сучасної юриспруденції» (професор Андрусишин Б. І.).

Однією з перших ґрунтовних робіт, які поєднали історико-політичні та теоретико-політичні дослідження, став підручник «Вступ до політології: Екскурс в історію правничо-політичної думки» за авторством В. Й. Скиби, В. П. Горбатенко, В. В. Туренко (1996, 1998).

Авторський колектив за участі науковців факультету підготував і видав один з **перших в Україні підручник «Політологія»** (за редакцією О. В. Бабкіної та В. П. Горбатенко). Цей підручник і його наступні редакції (1998, 2000, 2002, 2006, 2008) став фундаментальним вітчизняним виданням, яке має на меті дати студенту науково-достовірну інформацію у сфері політичного життя, його закономірностей, розкрити суть і форми людського виміру політики, зміст і напрями розвитку політичних інститутів і процесів, особливо в сучасній Україні.

Чимало професорів кафедри політичних наук долучилися до створення сучасної «Політичної енциклопедії» (2011), де опубліковано статті з різних галузей політичного знання за авторством Б. І. Андрусишина, О. В. Бабкіної, В. М. Бебика, В. П. Горбатенка, Г. І. Зеленько.

Факультет активно співпрацює з профільними громадськими об'єднаннями – Клубом майбутніх адвокатів, Спілкою юристів України, Асоціацією адвокатів України тощо. У 2014 р. факультет був визнаний **найбільш надійним партнером Асоціації адвокатів України**, за що був нагороджений кубком переможця. З метою створення належних умов для набуття студентами необхідного обсягу правових знань та навичок у їх застосуванні, надання безоплатної правової допомоги особам, а також отримання студентами старших курсів юридичних спеціальностей практичних навичок юриста створено **юридичну клініку «Центр правової допомоги» НПУ імені М. П. Драгоманова** (наказ ректора НПУ імені М. П. Драгоманова від 21 вересня 2006 року).

Юридична клініка діє на підставі Закону України «Про вищу освіту», Указу Президента України від 18 жовтня 2001 року № 992 «Про національну програму правової освіти населення», наказу Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2006 року № 592 «Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 08 серпня 2006 року за № 9586/12830, та «Положення про Центр правничої допомоги», затвердженого ректором НПУ іме-

ні М. П. Драгоманова В. П. Андрущенком. Вона є структурним підрозділом університету і створена з метою підвищення рівня практичних знань, умінь і навичок студентів, що навчаються за спеціальністю «Право», розширення співробітництва НПУ імені М. П. Драгоманова із судовими та правоохоронними органами, впровадження в навчальний процес належної практичної підготовки студентів-правників, розвитку юридичної клінічної освіти, передусім, для працівників, докторантів, аспірантів та студентів НПУ імені М. П. Драгоманова. Керівником юридичної клініки є кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін, адвокат Л. С. Дубчак. До роботи в юридичній клініці також залучена кандидат юридичних наук, професор кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін, адвокат Л. Ф. Купіна.

За ініціативи юридичної клініки «Центр правничої допомоги» НПУ імені М. П. Драгоманова у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова здійснює діяльність **Школа кар'єрного росту майбутніх адвокатів**, організатором якої є Клуб майбутніх адвокатів Асоціації адвокатів України.

На факультеті створена навчально-методична лабораторія **«Зал судових засідань»** для проведення навчальних занять у вигляді імітаційних (ділових) ігор у формі судового процесу. Зокрема, у 2019 році проводилися заняття у формі судового засідання в кримінальній справі, судового засідання в цивільній справі (позовне провадження), матеріали яких знайшли відображення на сайті факультету.

Практична складова навчально-виховного процесу є визначальною частиною освітньо-професійної програми підготовки висококваліфікованих фахівців. Ступінь готовності студентів до майбутньої професійної діяльності визначається рівнем сформованості професійних здібностей студентів на основі закріплення та розширення теоретичних і методичних знань зі спеціальності та набуття умінь і навичок свідомо застосовувати їх у самостійній викладацькій та практичній діяльності.

Максимально наближають студента до

його майбутньої професійної діяльності **виробничі практики**. Зміст і характер діяльності студентів під час цих практик відрізняється більшою різноманітністю і самостійністю. Під керівництвом досвідчених викладачів кафедр факультету студенти мають змогу пройти первинну апробацію своїх здібностей та майстерності.

Базами фахових практик для студентів спеціальності «Право» тривалий час були і є Приймальня Президента України, Офіс Президента України, Головне територіальне управління юстиції у м. Києві, Територіальне управління державної судової адміністрації, Департамент з управління персоналом Адміністрації Президента України, юридичний відділ НПУ імені М. П. Драгоманова та ін. З метою сприяння набуття студентами фахових навичок під час навчальної фахової практики, факультет уклав **договір на проведення практики** студентів факультету політології та права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова з Юридичною компанією «INPRAXI LAW FIRM», Асоціацією адвокатів України, Координаційною радою молодих юристів та ін.

Кількість та наповнення практичної підготовки сучасними, в тому числі й інформаційно-аналітичними компетентностями дають можливість закріпити нерозривний зв'язок із вимогами, які ставлять до випускника-політолога на робочому місці.

Студенти **спеціальності «Політологія» проходять фахову практику у** Верховній Раді України, Міністерстві освіти і науки України, Міністерстві тимчасово окупованих територій, Київській міській раді, органах місцевого самоврядування різних регіонів України, аналітичному центрі «Політика», телевізійному каналі «Рада», молодіжній організації ВО «Батьківщина», Інституті публічної політики та консалтингу «ІНПОЛІТ», ГО «Центр дослідження безпекового середовища «Прометей», Українському інституті національної пам'яті, ГО «Аналітична група Левіафан», ВГО «Український клуб», ПП «Актив Груп», ТОВ «Інформаційне агентство «Слово і Діло», ВО «Громадська Ліга Україна-НАТО», ТОВ «Слово громади», рекламній мережі «Royaladvertising». За-

гальна структурна класифікація наведених вище баз практики є такою: органи державної влади, органи місцевого самоврядування, аналітичні центри, PR фонди, електронні та друковані засоби масової інформації та рекламні (менеджерські, маркетингові) центри та фонди.

Одним із важливих напрямів професійної підготовки магістрів за спеціальністю **«Публічне управління та адміністрування»** є проведення виробничої управлінської та переддипломної практик, що проводяться з відривом від навчання, протягом шести тижнів кожна. **Базами практики є:** Міністерство освіти і науки України, Київська міська рада, Національна академія державного управління при Президенті України, Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, кафедра політології і публічного управління та адміністрування та кафедра соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики та ін.

Керівники практики від баз практик відзначили високий теоретичний рівень та інтегрований характер знань, умінь і навичок студентів-практикантів, а також високий рівень відповідальності до дорученої роботи, сумлінність, допитливість і велику зацікавленість до майбутньої професії.

Професорсько-викладацький колектив факультету політології та права наполегливо працює над забезпеченням високого рівня професійної підготовки фахівців правничого профілю, публічного управління та політологів у сфері освіти, який би не тільки відповідав жорстким вимогам сучасного ринку праці, але й став би своєрідним «брендом» на фоні інших профільних закладів вищої освіти. Уже зараз конкурентоспроможність наших випускників не викликає ніяких сумнівів.

Згідно з узагальненими даними щодо закладів вищої освіти, що ввійшли до топ-10 за кількістю випускників, які подолали поріг «склав/не склав» з тестового блоку «ТЗПНК» (тест загальних навчальних правничих компетентностей) із 100% результатом НПУ імені М. П. Драгоманова посів перше місце; а 93,1 % випускників подолали поріг «склав/не склав» з усіх тестових блоків вступних випробувань, і за цим

показником університет посів друге місце в топ-10 закладів за середнім конкурсним балом для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 081 «Право».

На факультеті створена та функціонує **система студентського самоврядування**, яка охоплює навчально-виховний, науковий, культурно-масовий, інформаційний, спортивний сектори та сектор захисту прав студентів. Студентський парламент факультету очолює студентка 3 курсу спеціальності 081 «Право» Марина Юхимович. Плідна співпраця студентського самоврядування та професорсько-викладацького складу факультету є гарантом активного розвитку та вдосконалення освітньої системи університету загалом.

Студенти факультету постійно є учасниками різних волонтерських рухів, зокрема, зі збору коштів для закупівлі медичного обладнання, ліків, продовольства для воїнів. Вони також брали участь у благодійних ярмарках, аукціонах з метою збору коштів для закупівлі шкільного обладнання дітям-переселенцям. Для студентів, які приїжджають на навчання з інших міст і сіл, надаються одні з найкращих у м. Києві гуртожитки, якими опікується студентська профспілкорова організація. Мешканці гуртожитку користуються актовою залою, кімнатою самопідготовки, бібліотекою, спортивним майданчиком.

Команда факультету політології та права «6 людей» у складі: Стана Мирона – капітан, Метлашевського Олександра, Фалюша Ярослава, Хілкової Вікторії, Чорномаз Анастасії вибороли **перше місце** у спортивно-інтелектуальних змаганнях «**Profsport 2018**», що проходили базі НПУ імені М. П. Драгоманова «Берізка». Учасниками змагань були 13 команд з різних факультетів нашого університету.

Наукове життя факультету наповнене участю студентів у різноманітних конкурсах, олімпіадах, міжнародних та всеукраїнських конференціях, круглих столах, семінарах, виставках тощо.

Уже третій рік поспіль команда факультету політології та права «Драгоманов і партнери» представляє Національний педагогічний університет імені М. П. Драго-

манова на Міжнародному курсантсько-студентському форумі «**STUDIO ВЕСНА**», що відбувається під патронатом Міністерства юстиції України в Інституті кримінально-виконавчої служби. У рамках форуму проходили змагання між командами університетів правничого профілю з різних міст України. У рівній та справедливій боротьбі наша команда виборювала призіві місця, проявивши високу ерудованість і практичні вміння (2017 – I місце, 2018 – III місце, 2019 р. – I місце).

Студенти факультету є активними учасниками спортивних та мистецьких програм, шанують здоровий спосіб життя, є неодноразовими переможцями спортивних змагань з міні-футболу, спортивного орієнтування, шахів, настільного тенісу, боротьби на поясах тощо.

Щорічно у спортивному комплексі НПУ імені М. П. Драгоманова відбувається **турнір з міні-футболу «Кубок декана»** серед команд факультету політології та права. Захід організовано деканатом та студентським парламентом факультету політології та права за підтримки факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я, а також Центру студентського спорту НПУ імені М. П. Драгоманова. Особливістю змагань є участь команди професорсько-викладацького складу НПУ імені М. П. Драгоманова «Професори», яку очолює декан факультету Б. І. Андрусинин.

Студентським парламентом факультету спільно з деканатом організуються зустрічі з відомими та успішними випускниками факультету політології та права – адвокатами, політологами, державними діячами тощо. Через такі зустрічі та фахову практику, а також бесіди з викладачами кафедр факультету сформувалося позитивне ставлення студентів до майбутньої професії. Переважна кількість випускників, які навчались на умовах державного замовлення, працевлаштовані. Випускники різних років працюють у системі як державних, так і комерційних освітніх закладів, що безперечно є підтвердженням рівня підготовки фахівців факультету.

Випускники факультету політології та права обіймають престижні посади в органах державної влади та місцевого само-

врядування, судах, є відомими адвокатами, нотаріусами, керівниками юридичних служб у комерційних структурах, юристами в юридичних компаніях, аналітиками в експертних організаціях, медіа, бізнесі; політологами, консультантами в партіях та інших суспільних об'єднаннях, політичними оглядачами, аналітиками, експертами із суспільно-політичних питань, головами виборчих штабів тощо, зокрема: Ващенко О. О. – Офіс Президента України, Комітет із звернення громадян, начальник відділу; Матяш Н. І. – Офіс Президента України, Комітет із звернення громадян, головний спеціаліст; Овод Р. В. – завідувач юридичної консультації Муніципальної колегії адвокатів, адвокат; Дубчак Л. С. – Адвокатське бюро «Лесі Дубчак», адвокат року (2015); Лозовий А.С. – народний депутат України VIII скликання, заступник лідера Радикальної партії Олега Ляшка та його помічник-консультант; Семеник А. О. – народний депутат VII скликання; Турець В. В. – депутат Київради; Ригун Н. В. – Міністерство юстиції України, спеціаліст відділу зовнішньоекономічного законодавства Управління фінансового законодавства Департаменту цивільного, фінансового законодавства та законодавства з питань земельних відносин; Лаврінок М. В. – перший заступник директора Координаційного центру з надання правової допомоги; Волинець В. В. – доктор юридичних наук, доцент кафедри трудового права КНУ імені Тараса Шевченка, ад-

вокат, керуючий партнер ЮК «INPRACTI LAW FIRM»; Кукуруз О.В. – кандидат політичних наук, старший науковий співробітник Інституту держави і права імені В.М. Корецького; Кумков Д.Л. – Кабінет Міністрів України; Совенко Б.В. – кандидат юридичних наук, докторант Інституту держави і права імені В.М. Корецького; Нерсесян А. С. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Інституту держави і права імені В.М. Корецького та ін.

Наші вихованці складають значну частину професорсько-викладацького складу факультету. Серед них доктори наук, професори Дубчак Л.С., Козьма В.В., Токарчук О.В.; кандидати наук, доценти Вінокур О.Я., Волянюк О.Я., Гаврилук Д.Ю., Карнаух А.А., Кончаковська В.В., Макарова О.В., Пивовар І., Сабадош Т.І., Шитий С.І. Наші випускники також поповнюють професорсько-викладацький склад провідних ЗВО країни, серед яких Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський національний університет імені Вадима Гетьмана, Київський національний лінгвістичний університет та ін.

Факультет політології та права НПУ імені М. П. Драгоманова завжди чекає на тих, хто хоче в майбутньому долучитися до формування правової і політичної свідомості та культури населення, молоді та громади загалом, стати активним учасником побудови правової, демократичної, соціальної держави та громадянського суспільства в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Половко І. В.** Правове регулювання вищої педагогічної освіти в Київській та Чернігівській губерніях (перша половина XIX ст.) // Економіка і право. 2009. Вип. 7. С. 152–159.
2. Правничо-політологічні виміри освіти / авт. кол.: Б. І. Андрусишин (кер. авт. кол.) [та ін.]; за заг. ред. Б. І. Андрусишина. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 270 с.
3. **Андрусишин Б. І.** На шляху до свободи. Нариси з історії української державності та права. Вибрані праці. До 60-річчя від дня народження. Київ: «Вид-во Людмила», 2020. 700 с.

REFERENCES

1. **Polovko I. V.** (2009) Pravove rehulyuvannya vyshchoyi pedahohichnoyi osvity v Kyivskiy ta Chernihivskiy huberniyakh (persha polovyna XIX st.) [Legal regulation of higher pedagogical education in the Kyiv and Chernihiv provinces (first half of the nineteenth century)]. *Ekonomika i pravo. Economics and Law*, issue 7, pp. 152-159 (in Ukrainian).
2. **Andrusyshyn B. I. et al.** (2017) *Pravnycho-politolohichni vymiry osvity* [Legal and political dimensions of education] B.I. Andrusyshyn (Ed.). Kyiv: Publishing House of NPU M.P. Dragomanova, 270 p.
3. **Andrusyshyn B. I.** (2020) *Na shlyakhu do svobody. Narysy z istoriyi ukraiyinskoy derzhavnosti ta prava. Vybrani pratsi. Do 60-richchya vid dnya narodzhennya.* Kyiv: Publishing House "Ludmyla", 700 p.